



دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی

دانشکده پرستاری و مامایی

شیوه نامه آموزش مجازی دانشکده پرستاری و مامایی

دفتر توسعه آموزش

بازنگری:

اردیبهشت ۱۴۰۲

به فرایند آموزشی که در آن مدرس و فراگیر در دو محیط جدا از هم قرار دارند آموزش غیر حضوری گفته می‌شود. این نوع آموزش در واقع نوعی یادگیری برنامه‌ریزی شده است که برای ایجاد ارتباط بین فرد یادگیرنده و مدرس به تکنولوژی‌های ارتباطی نیاز دارد. این تکنولوژی‌های ارتباطی نامه‌نگاری، ویدئوکنفرانس، رادیو و تلویزیون، اینترنت و شبکه‌های اجتماعی را شامل می‌شود. به‌طور کلی آموزش از راه دور بستر و فرصتی برای علاقه‌مندان به تحصیل است که بنا به دلایل مختلف نظیر ناتوانی‌های جسمی، مشکلات مالی، مسئولیت‌های شخصی و ... امکان شرکت در مدارس و کلاس‌های حضوری را پیدا نکرده‌اند

تاریخچه آموزش غیر حضوری در جهان

آموزش غیر حضوری، یا آموزش مکاتبه‌ای در دهه اول سال ۱۷۰۰ میلادی آغاز شده است. هنوز هم در نقاط مختلف دنیا از جمله در ایران از این شیوه آموزش برای تحصیل و یادگیری، استفاده می‌شود. آموزش مکاتبه‌ای که با نامه نگاری مدرسه یا موسسه‌های واجد شرایط اداره می‌شد و بین دانشجویان و استادان از طریق نامه نگاری ارتباط برقرار می‌گردید، مورد توجه دانشجویان و دانش‌آموزان بود. هم‌زمان با ایالت متحده آمریکا که در زمینه آموزش از راه دور فعالیت داشت، کشورهای اروپایی دوره‌های آموزش را قبل از سال ۱۸۴۰ به صورت جزوه‌های خلاصه شده آغاز کرده بودند. اولین دوره آموزش از راه دور دانشگاهی که در سال ۱۸۹۲ تاسیس شد، با اتکا بر اداره پست اداره می‌شد. روش‌های بهره‌گیری از آموزش غیر حضوری مبتنی بر فناوری به اوایل دهه ۱۹۰۰ میلادی باز می‌گردد. در اواسط قرن بیستم برنامه‌های آموزشی متنوعی نیز وجود داشت و مجوز اولین رادیوی آموزشی دانشگاهی در سال ۱۹۲۱ صادر شد که اولین پایه شکل‌گیری آموزش الکترونیکی محسوب می‌شود.

در سال ۱۹۶۰ با تکامل و پیشرفت رسانه‌ها، فناوری آموزش از راه دور نیز دچار تغییر شد و به جای تکیه بر نظام پستی، دانشگاهها با استفاده ترکیبی از ابزار چند رسانه‌ای، جهت پشتیبانی آموزشی از دانشجویان ثبت می‌گردند، به نحوی که علاوه بر انگلستان و آمریکا در سایر کشورهای اروپایی و آسیایی موسسات آموزش الکترونیکی توسعه یافت. امروزه آموزش و یادگیری الکترونیکی مبتنی بر استفاده از فناوریهای جدید، ابزاری برای انتقال دانش روز که می‌تواند انواع تخصص و مهارت در رشته‌های متفاوت را در اختیار دانش پژوهان قرار دهد. در واقع آموزش الکترونیکی ثابت کرده است که ۲۰ تا ۲۵ درصد یادگیری را نسبت به کلاس‌های درس سنتی افزایش می‌دهد.

تاریخچه آموزش الکترونیکی و مجازی در ایران

تاریخچه آموزش الکترونیکی در ایران به زمان بهره گیری از ابزارهای کمک آموزشی سمعی-بصری شامل نمایش اسلاید و فیلم های آموزشی در کلاس درس باز می گردد. پس از آن تلویزیون آموزشی ملی ایران رسماً به عنوان امر آموزش همگانی از طریق این رسانه در سراسر کشور پرداخت. در ایران دانشگاه ابوریحان بیرونی در سال ۱۳۵۰ شمسی برای نخستین بار نسبت به ارائه آموزش های از راه دور، به صورت مکاتبه ای در هشت رشته تحصیلی اقدام کرد. از سال ۱۳۵۹ تا ۱۳۶۶ آموزش از راه دور در ایران وجود نداشت. اما در خلال این سالها انجام دادن مطالعات و بررسی اولیه منجر به تاسیس دانشگاه پیام نور (۱۳۶۶) و آغاز به کار آن شد.

در پایان دهه هفتاد آموزش مجازی در دستور کار دانشگاه تهران قرار گرفت و طرح هایی تحت این عنوان آغاز شد. در سال ۱۳۸۰ سایت دانشگاه مجازی دانشگاه تهران با ارائه نه درس برای دانشجویان روزانه دانشگاه راه اندازی شد و از نیم سال اول تحصیلی همان سال بهره برداری شد. در همان سال وزارت علوم، تحقیقات و فناوری از تاسیس دانشگاه اینترنتی خبر داد که تحت نظر آن وزارت، ولی به صورت موسسه غیر انتفاعی نوع اول در سراسر کشور، خدمات آموزش ارائه خواهد داد. به دنبال آن تعدادی از دانشگاهها اعلام کردند که راه اندازی آموزش الکترونیکی را جزء برنامه های خود قرار داده اند و در حال حاضر تعدادی از آنها دروس را به صورت تک درس برای دانشجویان حضوری خود ارائه کرده اند. اندکی بعد از اقدام دانشگاهها در استفاده از روش یادگیری الکترونیکی، آموزش و پرورش که بزرگترین بخش آموزشی کشور است، فعالیتهایی را در این زمینه شروع کرد و در حال حاضر تعدادی موسسه خصوصی نیز از روش آموزش الکترونیکی بهره مندند

در ۱۱ مارس سال ۲۰۲۰ سازمان بهداشت جهانی (WHO) بیماری ناشی از ویروس کووید-۱۹ از خانواده سارس-کوو-۱۲ را پاندمی اعلام کرد. در اواسط اسفندماه مقامات بهداشتی ایران اعلام کردند که این ویروس تقریباً همه استانهای کشور را فراگرفته و به یک اپیدمی در اکثر استانها تبدیل شده است. در همین ماه، وزارت بهداشت طرح فاصله گذاری اجتماعی را مطرح و آن را در قالب تعطیلی تمامی مراکز آموزشی، برخی ادارات و مکانهای تجمعی اجرا و در هفته های بعدی این فاصله گذاری را تشدید کرد. تعطیلی مراکز آموزش نیازمند تغییر رویکرد در جهت ادامه آموزش دانشجویان و دانش آموزان بود و به همین جهت تأکید فراوانی بر آموزش از راه دور و آموزش الکترونیکی صورت گرفت.

همه گیری کووید ۱۹ یک چالش بزرگ منجر به تغییرات شگرف است که بدون پیش زمینه قبلی نیاز به اصلاح شیوه های تدریس از راه دور را طلبید و واکنش های مناسب نظام ها و موسسات آموزشی را فراخواند.

¹ SARS-CoV-2

تعاریف

وزارت بهداشت: وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

دانشگاه: دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی شهید بهشتی

دانشکده: دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی شهید بهشتی

دانشکده آموزش مجازی: دانشکده مجازی، آموزش پزشکی و مدیریت دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی

شهید بهشتی

آموزش الکترونیکی: آموزش الکترونیکی دارای یک تعریف بسیار ساده است. به این مفهوم که با استفاده از تکنولوژی‌های الکترونیکی بتوان به منابع و محتواهای آموزشی دسترسی داشت. آموزش الکترونیکی دارای تعاریف و توصیفات زیادی است. توصیفات هم‌چون آموزش آنلاین، یادگیری آنلاین، آموزش دیجیتال و تمامی این توصیفات زمانی استفاده می‌شود که در بستر اینترنت باشد. به این معنی که دوره‌های آموزشی تعریف شده امکان تعامل میان مدرسان و فراگیران را فراهم کند.

ارکان آموزش الکترونیکی

۱. سیستم مدیریت یادگیری الکترونیکی

سامانه مدیریت یادگیری الکترونیکی یک نرم‌افزار آموزشی مجازی است که در بسیاری از موارد از اصطلاح **سامانه آموزش مجازی** نیز یاد می‌شود. با کمک این سامانه می‌توان افراد را در دوره‌های آموزشی ثبت‌نام کرد. برای آنها مسیر آموزشی ترسیم و طراحی کرد.

در **سامانه آموزش مجازی** امکان تعریف دوره‌های متعدد وجود دارد. فراگیران دوره‌های آموزشی می‌توانند از ماژول‌ها و قابلیت‌های سامانه که با توجه به سطح دسترسی‌های موجود که برای آنها تعریف شده است، استفاده کنند. برخی از ماژول‌های موجود در **سامانه LMS** شامل: مشاهده محتواهای آموزشی الکترونیکی، تمرین، آزمون، تالار گفتگو، انجمن و ... است.

۲. سامانه کلاس مجازی

سامانه کلاس مجازی یک نرم‌افزار آموزشی است. این سامانه جهت برگزاری کلاس‌های آموزشی بصورت آنلاین مورد استفاده قرار می‌گیرد.

این نرم‌افزار شبیه‌سازی شده‌ی محیط کلاس‌های آموزشی است. با استفاده از نرم‌افزار کلاس مجازی امکان برقراری ارتباط دو طرفه یا چند طرفه وجود دارد. این سامانه علاوه بر امکان به اشتراک گذاشتن صدا و تصویر، شرایطی را فراهم می‌آورد که مدرس با فراگیران تعامل مناسبی داشته باشد.

نرم‌افزار کلاس مجازی به مدرس این امکان را می‌دهد که محتواهای آموزشی خود را که در قالب **PDF، MP4، MP3** آماده کرده است، به اشتراک گذارد. علاوه بر آن مدرس می‌تواند با فراگیران خود بصورت گروهی و خصوصی گفتگو کند و راجع به موضوعات درسی نظرسنجی کند.

۳. تولید محتوای الکترونیکی برای Electronic Learning

تولید محتوای الکترونیکی از مهمترین ارکان در سامانه آموزش مجازی محسوب می‌شود. محتوای الکترونیکی به هر محتوایی که ماهیت آموزشی داشته و قابل ارائه در بستر وب باشد اطلاق می‌شود.

عموماً برای تولید یک محتوای الکترونیکی آموزشی مدرس بعنوان بازوی علمی در کنار بازوی فنی تولید، فعالیت خواهد کرد. بازوی فنی متشکل از سناریوی آموزشی، گرافیک، گوینده و در صورت نیاز فیلم‌بردار و ... می‌باشد.

محتوای آموزشی بیشتر بصورت ویدیویی، موشن گرافیک و انیمیشن، صدا و اسلاید و شبیه‌سازی شده تولید می‌شود.

فرایند برگزاری آموزش مجازی

فرایند برگزاری دوره و جلسه مجازی آموزش



توجه:

تا حد امکان بهتر است کلاسها به صورت حضوری برگزار شوند. کلاسهای حضوری به علت ارتباط و تعامل بهتر بین دانش آموز و معلم و انتقال مفاهیم بهتر است. در دو صورت به آموزش مجازی مجوز داده می شود:

۱. زمانی که از لحاظ مکانی به کلاسهای دسترسی وجود نداشته باشد: اساتید مستقر در بالین هستند و یا در شهر دیگری باید حضور داشته باشند.

۲. زمانی که امکان حضور در کلاسهای حضوری وجود نداشته باشد: مثلاً در دوران قرنطینه که بعد از شیوع بیماری کرونا به وجود آمد، امکان حضور در جمعها تا حد زیادی غیر ممکن شد. مانند در زمان آلودگی هوا.

در دو صورت فوق طبق فرایند درخواست آموزش مجازی از طریق استاد مربوطه داده می شود و در صورت موافقت شورای دانشکده آموزش مجازی برگزار می شود.

شیوه برگزاری آموزش مجازی

۱- تدریس مجازی

- ۱-۱ میزان ارائه دروس به صورت مجازی: در شرایط عادی آیین نامه آموزش ترکیبی مصوب شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی میزان ارائه مجازی دروس را حداقل چهار هفدهم و تا ۶۰ درصد دروس اعلام شده است
- ۱-۲ در شرایط بحران سامانه مرجع رسمی جهت بارگذاری محتوای کلاسی سامانه های مورد تایید دانشگاه می باشد که از طریق معاون آموزشی دانشگاه ابلاغ می شود و از سایر سامانه های مجازی استفاده نشود.
- ۱-۳ مدرس موظف است جهت هر دوره آموزشی یک راهنمای مطالعه جهت دانشجویان تهیه و در سامانه نوید در اختیار دانشجویان بگذارد.
- ۱-۴ مدرس هر درس موظف است طرح درس، منابع و فعالیت های یادگیری را به عنوان حداقل الزامات ارائه مجازی درس در پنل اختصاصی خود در سامانه آموزش مجازی ارائه دهد.
- ۱-۵ نوع محتوای آموزشی: مدرس بایستی محتوای آموزشی متناسب را در سامانه آموزش مجازی قرار دهد. محتواها می تواند با توجه به اهداف درس به شکل فایل یا لینک کتاب الکترونیکی، فایل یا لینک مقاله، فایل یا لینک فیلم های آموزشی، جزوه، پادکست صوتی، صدای همزمان با اسلاید، کلاس ضبط شده و مولتی مدیا باشد. نوع محتوا باید بر اساس مقطع دانشجویان و میزان دشواری درس تعیین شود.
- ۱-۶ فعالیت های یاددهی/یادگیری: مدرس باید میزان کمی و کیفی فعالیت یادگیری را شامل تکلیف، آزمون و گروه گفتگو، متناسب با نوع درس، تعداد واحد درسی و مقطع تحصیلی در نوید قرار دهد. تکلیف بدون بازخورد به دانشجویان قابل قبول نیست. دانشجویان موظفند تکالیف خود را در زمان مقرر تکمیل و در سامانه آموزش مجازی و یا هر مسیری که استاد مشخص نموده است ارائه نمایند.
- تکالیفی که بعد از موعد مقرر ارسال شود قابل قبول نبوده و نمره ای نخواهند گرفت. یکی دیگر از موارد مهم در ارائه تکالیف امکان بروز تقلب و استفاده از محتوای سایر دانشجویان توسط برخی از دانشجویان است، در صورت محرز شدن تقلب علاوه بر کسر نمره تکلیف، دانشجو به دلیل عدم رعایت مالکیت معنوی نیز نمره منفی مضاعف خواهند گرفت.
- ۱-۷ تدریس تیمی: امکان ارائه تدریس تیمی در دروسی که چند مدرس دارد در سامانه وجود دارد. یک نفر از مدرسین با تعیین مدیر گروه به عنوان مدرس مسئول، هماهنگی های لازم و نظارت بر عملکرد صحیح سایرین را انجام خواهد داد.
- ۱-۸ حداقل به ازای هر یک واحد درس تئوری یک تکلیف کلاسی باید توسط استاد تعیین شود.

۲- ارزشیابی

مطابق ماده ۲۰ آیین نامه آموزشی دوره کاردانی، کارشناسی پیوسته و کارشناسی ناپیوسته وزارت بهداشت، ارزشیابی پیشرفت دانشجوی در هر درس بر اساس میزان فعالیت در کلاس، انجام فعالیت‌های آموزشی و نتایج امتحانات بین نیمسال و پایان نیمسال صورت می‌گیرد.

تبصره: برگزاری امتحان کتبی پایان نیمسال برای هر درس نظری الزامی است.

۲-۱ لازم است که با توجه به شرایط موجود، بخشی از نمره ی نهایی درس ها به فعالیت های دانشجویان در آموزش مجازی و نمرات آنها در ارزشیابی های طول ترم اختصاص یابد و از تاثیر ارزشیابی پایانی کاسته شود.

۲-۲ ارزشیابی کلاس ها هم به صورت تکوینی و هم به صورت پایانی انجام می پذیرد.

۲-۳ سامانه فرادید جهت ارزشیابی پایانی دروس تئوری به عنوان سامانه مرجع الکترونیک مشروط به حضور در مرکز آزمون دانشگاه می باشد.

۲-۴ جهت برنامه ریزی برگزاری آزمون های الکترونیک با توجه به نظر اساتید پیشنهاد می شود که امکان برگشت به سؤالات و مشاهده پاسخ ها توسط دانشجویان فراهم گردد.

این شیوه نامه در اردیبهشت ۱۴۰۲ مورد تصویب شورای آموزش دانشکده پرستاری و مامایی قرار گرفته است.